

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีผู้บริโภคร¹

วิวัฒน์ หมั่นภักดี²

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภค ประชาชนมักเข้าใจว่าเป็นกฎหมายสารบัญญัติที่กำหนดสิทธิของผู้บริโภค การควบคุมกำกับดูแลตลอดจนการป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความยุติธรรมและปลอดภัยจากการบริโภคสินค้าหรือบริการ โดยมีกำหนดบทลงโทษหากมีการจำแนกกฎหมายเหล่านั้น แต่นอกจากในส่วนของกฎหมายสารบัญญัติตามที่ประชาชนเข้าใจแล้ว กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคยังมีกฎหมายที่คุ้มครองผู้บริโภคครอบคลุมถึงการบรรเทาเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากการบริโภคสินค้าหรือบริการ โดยอาศัยมาตรการทางกฎหมายวิธีสบัญญัติที่มีลักษณะเป็นการบังคับให้เป็นไปตามสิทธิตลอดจนการใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดจากการบริโภคหรือบริการด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่าการ ดำเนินคดีผู้บริโภคและการพิจารณาคดีผู้บริโภคต้องอาศัยความเกี่ยวโยงกันระหว่างกฎหมายสารบัญญัติและกฎหมายวิธีสบัญญัติ

การดำเนินคดีผู้บริโภคและวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคในประเทศไทยมีการพัฒนามาตามยุคสมัย โดยแต่เดิมก่อนมีการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 การดำเนินคดีผู้บริโภคอาศัยหลักการตามแบบคดีทั่วไปกล่าวคือ พิจารณาว่าการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคเกิดจากการฝ่าฝืนกฎหมายฉบับใด หากเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายในทางแพ่ง การดำเนินคดีวิธีพิจารณาคดี และการใช้สิทธิบังคับเรียกร้องก็เป็นไปตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง แต่หากการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคเกิดจากการฝ่าฝืนกฎหมายที่มีโทษทางอาญา การดำเนินคดีและวิธีพิจารณาคดีก็เป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ต่อมาเมื่อมีการใช้บังคับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ซึ่งมีการกำหนดวิธีการดำเนินคดีละเมิดสิทธิผู้บริโภคไว้ในบางเรื่อง แต่ยังไม่ครอบคลุมและเหมาะสมกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป ทั้งนี้เนื่องจากพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 เป็นกฎหมายสารบัญญัติ จึงไม่อาจกำหนดหลักการดำเนินคดีและวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคไว้อย่างสมบูรณ์เต็มรูปแบบ ต่อมาการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคในประเทศไทยมีความก้าวหน้ามากขึ้นถึงขนาดมีการออกกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคขึ้น โดยเฉพาะเพื่อเป็นกลไกทางกฎหมายในการใช้สิทธิเรียกร้องของผู้บริโภค กฎหมายฉบับดังกล่าวคือ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 และยิ่งไปกว่านั้นการคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศไทยก้าวหน้าไปขนาดที่มี การออกกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย กฎหมายดังกล่าวปฏิเสธการนำ

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง กฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีผู้บริโภค โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร.รติชัย รตทอง และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ เรืองยศ แสนภักดี และรองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ศิริสมบูรณ์

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนกลาง) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

หลักเรื่องความรับผิดชอบตามสัญญา (Privity of Contract) มาใช้

จากที่ได้ศึกษามาผู้ศึกษาพบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ในคุณภาพสินค้าหรือบริการ ตลอดจนเทคนิคการตลาดของผู้ประกอบธุรกิจ ทั้งยังขาดอำนาจต่อรองในการเข้าทำสัญญาเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการทำให้ผู้บริโภคถูกเอารัดเอาเปรียบอยู่เสมอ นอกจากนี้เมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้น กระบวนการในการเรียกร้องค่าเสียหายต้องใช้เวลานานและสร้างความยุ่งยากให้แก่ผู้บริโภคที่จะต้องพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงต่าง ๆ ซึ่งไม่อยู่ในความรู้เห็นของตนเอง อีกทั้งต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีกับผู้บริโภคจึงตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบ การตราพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ขึ้นใช้บังคับจึงเป็นการอุดช่องว่างที่เกิดขึ้น โดยวางหลักการที่เป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคในหลาย ๆ ประการ แต่อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2552 ดังกล่าวยังมีข้อบกพร่องและอุปสรรค ในการบังคับใช้กฎหมายที่ยังไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควรได้รวบรวมและวิเคราะห์ปัญหาดังกล่าวเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขกฎหมายในการให้ความคุ้มครองผู้บริโภค ดังนี้

1.ปัญหาคดีใดเป็นคดีผู้บริโภค สาระสำคัญของการพิจารณาว่าคดีใดเป็นคดีผู้บริโภคหรือไม่ข้อพิจารณา คือ สถานะของกลุ่มความซึ่งฝ่ายหนึ่งต้องเป็น “ผู้บริโภค” ส่วนอีกฝ่ายหนึ่งต้องเป็น “ผู้ประกอบการ” แต่กฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ไม่ได้ให้ความหมายของคำว่า “ผู้บริโภค” กับ “ผู้ประกอบการ” ไว้โดยเฉพาะ จึงต้องใช้นิยาม ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 3 ซึ่งนิยามคำว่า “ผู้บริโภค” หมายความว่า ผู้ซื้อหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบการหรือผู้ซึ่งได้รับการเสนอหรือการชักชวนจากผู้ประกอบการเพื่อให้ซื้อสินค้าหรือรับบริการและหมายความรวมถึง ผู้ใช้สินค้าหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบการโดยชอบ แม้มิได้เป็นผู้เสียค่าตอบแทนก็ตามและนิยามคำว่า “ซื้อ” หมายความว่ารวมถึง เช่า เช่าซื้อ หรือได้มาไม่ว่าด้วยประการใด ๆ โดยให้ค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่น “บริการ” หมายความว่า การรับจัดทำการทำงานการให้สิทธิใด ๆ หรือการให้ใช้หรือให้ประโยชน์ในทรัพย์สินหรือกิจการใด ๆ โดยเรียกค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อื่น แต่ไม่รวมถึงการจ้างแรงงานตามกฎหมายแรงงาน ดังนั้น ผู้บริโภคอาจจะเป็นผู้ซื้อสินค้าหรือผู้ได้รับการบริการจากผู้ประกอบการโดยตรงคือตนเองเป็นผู้ให้ค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้ประกอบการหรือผู้บริโภคอาจจะเป็นผู้ใช้สินค้าหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบการโดยที่ตนเองอาจจะไม่ได้เป็นผู้เสียค่าตอบแทนได้ จึงอาจสรุปได้ว่าการบริโภคจะต้องมีการให้ค่าตอบแทนหรือประโยชน์อย่างอื่น แต่ผู้บริโภคอาจจะเป็นได้โดยตนเป็นผู้ให้ค่าตอบแทนนั้นโดยตรงหรือมีคนอื่นชำระค่าตอบแทนให้ก็ได้ แต่หากไม่มีการให้ค่าตอบแทนหรือผลประโยชน์อย่างอื่นเลยก็ไม่ใช่ผู้บริโภค

2.ปัญหาเขตอำนาจศาลในการพิจารณาคดีผู้บริโภค ในการพิจารณาว่าศาลใดมีอำนาจเหนือคดีผู้บริโภคนั้นยังคงต้องนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งประกอบกับพระธรรมนูญศาลยุติธรรมมาบังคับใช้ เว้นแต่เป็นกรณีที่ผู้ประกอบการเป็นโจทก์ฟ้องผู้บริโภคเป็นจำเลย กฎหมายวิธีพิจารณาคดี

ผู้บริโภคมักกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจเสนอคำฟ้องต่อศาลที่ผู้บริโภคมิมีภูมิลำเนาอยู่ในศาลได้เพียงแห่งเดียวเท่านั้นตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 17 ซึ่งบัญญัติว่า ในกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจจะฟ้องผู้บริโภคเป็นคดีผู้บริโภคและผู้ประกอบธุรกิจมิสิทธิเสนอคำฟ้องต่อศาลที่ผู้บริโภคมิมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลหรือต่อศาลอื่นได้ด้วย ให้ผู้ประกอบธุรกิจเสนอคำฟ้องต่อศาลที่ผู้บริโภคมีภูมิลำเนาในเขตศาลได้เพียงแห่งเดียว

3. ปัญหาเกี่ยวกับระบบการค้นหาคำความจริงในคดีผู้บริโภค บทบาทของศาลในการค้นหาคำความจริงในคดีนั้นมียุ 2 ระบบ ได้แก่ ระบบกล่าวหา (Accusatorial หรือ Adversary System) และระบบไต่สวน (Inquisitorial System) โดยการค้นหาคำความจริงในคดีของกลุ่มประเทศ Common Law จะใช้ระบบกล่าวหาเป็นหลักซึ่งศาลค่อนข้างวางตัวเป็นกลางไม่ค่อยมีบทบาทในกระบวนการพิจารณาไม่ได้เป็นผู้ริเริ่มคดีและไม่มีความสำคัญในกระบวนการพิจารณาดังเช่นทนายความ ส่วนการค้นหาคำความจริงในคดีของกลุ่มประเทศ Civil Law จะใช้ระบบไต่สวนเป็นหลัก โดยศาลจะมีบทบาทในการค้นหาคำความจริงมากกว่า แต่อย่างไรก็ดีไม่ว่าการค้นหาคำความจริงจะใช้ระบบใด คู่ความต้องมีการการพิสูจน์ข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนข้ออ้างหรือข้อเถียงของตนไม่ใช่หน้าที่ของศาล แต่ศาลมีหน้าที่ในการสรุปข้อเท็จจริงที่ได้และชี้ขาดตัดสินคดีจากข้อเท็จจริงนั้นระบบการค้นหาคำความจริงที่เป็นธรรมจะต้องมีประสิทธิภาพและไม่ซับซ้อน ระบบการค้นหาคำความจริงที่ดีมีประสิทธิภาพต่อการใช้และความเข้าใจย่อมก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นได้เมื่อพิจารณาบทบัญญัติพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 4 มาตรา 33 และมาตรา 34 แล้ว จะเห็นได้ว่าเป็นความพยายามในการสร้างความเป็นธรรมในการค้นหาคำความจริง โดยนำบทบาทของศาลในฐานะผู้ไต่สวนในระบบไต่สวนของกลุ่มประเทศ Civil Law มาใช้โดยศาลมีบทบาทในเชิงรุก เช่น ให้ศาลมีอำนาจเรียกพยานหลักฐานมาสืบได้เองตามที่เห็นสมควร ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้เจ้าพนักงานคดีตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐานที่จำเป็นแล้วรายงานให้ศาลทราบ รวมทั้งมีอำนาจเรียกสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค หน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูลหรือให้จัดส่งพยานหลักฐานเพื่อประกอบการพิจารณาได้ ในการสืบพยาน ไม่ว่าจะเป็นพยานที่คู่ความฝ่ายใดอ้างหรือที่ศาลเรียกมาเอง ให้ศาลเป็นผู้ซักถามพยาน คู่ความหรือทนายความจะซักถามพยานได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากศาลและให้ศาลมีอำนาจซักถามพยานที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงใด ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับคดี แม้จะไม่มีคู่ความฝ่ายใดยกขึ้นอ้างก็ตาม

4. ปัญหาเรื่องการใช้ดุลพินิจของศาลในการกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษ เนื่องจากการกำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษถูกกำหนดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการลงโทษจำเลยในทางแพ่งเพื่อยับยั้งป้องปรามและเพื่อเป็นเยี่ยงอย่างแก่บุคคลอื่น ๆ ในสังคม ดังนั้น ในการบังคับใช้กฎหมายเรื่องนี้จะต้องเป็นไปด้วยความระมัดระวังและมีความเหมาะสมแก่คดีแต่ละคดีไปทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกๆ ฝ่ายไม่ว่าจะเป็นฝ่ายผู้ประกอบธุรกิจ (จำเลย) ผู้บริโภค (โจทก์) หรือแม้แต่สังคมโดยรวมเนื่องจากค่าเสียหายในเชิงลงโทษนั้น เป็นการลงโทษจำเลยในทางเศรษฐกิจซึ่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณา

คดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 มาตรา 42 ให้อำนาจศาลในการกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษได้ตามที่เห็นสมควร แต่ไม่เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด โดยโจทก์ซึ่งเป็นผู้บริโภคไม่จำเป็นต้องมีคำขอเป็นค่าเสียหายที่โจทก์ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์หรือขอมาในคำขอท้ายฟ้อง เพราะเป็นกรณีที่ศาลจะพิจารณาคำหนดให้ตามความเหมาะสมหลักค่าเสียหายในเชิงโทษนั้น จึงถือเป็นมาตรการสำคัญที่นำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาการเยียวยาความเสียหายแก่ผู้บริโภค เนื่องจากค่าเสียหายในเชิงลงโทษจะถูกนำมาใช้ในกรณีที่พฤติกรรมของผู้กระทำละเมิดมีความรุนแรง โดยเป็นการจงใจกระทำละเมิดทั้ง ๆ ที่รู้ว่าหากกระทำไปแล้วจะก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นแต่ก็มิได้ใส่ใจกับผลของการกระทำนั้น โดยค่าเสียหายชนิดนี้จะถูกนำมาใช้ในกรณีที่พฤติกรรมของผู้กระทำละเมิดมีความรุนแรง โดยเป็นการจงใจกระทำละเมิดทั้ง ๆ ที่รู้ว่าหากกระทำไปแล้วจะก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นแต่ก็มิได้ใส่ใจกับผลของการกระทำนั้น โดยค่าเสียหายชนิดนี้จะถูกกำหนดเพิ่มขึ้นอีกจำนวนหนึ่ง นอกเหนือจากค่าเสียหายที่พิสูจน์ได้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลงโทษจำเลยให้มีความเข็ดหลาบและมุ่งป้องปราม มิให้จำเลยในฐานะผู้ประกอบการธุรกิจ หรือผู้ประกอบการอื่นมีพฤติกรรม เช่นเดียวกันนี้อีกในภายภาคหน้า

5. ป. ญ. ห. ๑

การดำเนินคดีแบบกลุ่ม เมื่อพิจารณาถึงลักษณะของข้อพิพาทในคดีผู้บริโภคจะเห็นได้ว่า ผู้บริโภคนั้นเป็นคดีแพ่งระหว่างผู้บริโภคร่วมกับผู้ประกอบธุรกิจที่เกิดจากการบริโภคสินค้าหรือบริการต่าง ๆ ซึ่งคู่กรณีทั้งสองฝ่ายนั้นมีอำนาจในการต่อรองที่ไม่เท่าเทียมกัน กล่าวคือ ผู้บริโภคเป็นประชาชนทั่ว ๆ ไปซึ่งไม่มีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการผลิตคุณภาพของสินค้าหรือบริการเทคนิคการตลาด อีกทั้งผู้บริโภคยังมีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ด้อยกว่าผู้ประกอบการธุรกิจ

จ. ๑. ก

การศึกษาค้นคว้าปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีผู้บริโภค ผู้ศึกษาคิดว่ามีข้อเสนอแนะคือ

1. ป. ญ. ห. ๑

ความหมายของคดีผู้บริโภค เห็นควรว่า คดีใดจะเป็นคดีผู้บริโภคหรือไม่กฎหมายยึดสถานะหรือความสัมพันธ์ ระหว่างคู่ความ กล่าวคือ คู่ความฝ่ายหนึ่งต้องเป็นผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคร่วมกับคู่ความอีกฝ่ายต้องเป็นผู้ประกอบธุรกิจ โดยฝ่ายใดจะเป็นโจทก์หรือฝ่ายใดจะเป็นจำเลยมิใช่สาระสำคัญ นอกจากนี้กฎหมายมิได้กำหนดข้อหาหรือกฎหมายที่พิพาท เป็นเครื่องชี้วัดดังเช่นคดีชำนัญพิเศษอื่น ๆ เพียงแต่กำหนดกว้าง ๆ ว่าเป็นการพิพาทกัน เกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่อันเนื่องมาจากสินค้าหรือบริการ เมื่อผู้บริโภคบริโภคสินค้าหรือบริการแล้วไม่ชำระราคาสินค้าหรือบริการให้แก่ผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการก็สามารถเป็นโจทก์ฟ้องคดีให้ผู้บริโภคชำระหนี้ค่าสินค้าหรือบริการนั้นได้โดยถือเป็นการฟ้องตามมาตรา 3 (1) ประเด็นจึงมีว่าคดีที่ฟ้องเรียกให้ชำระหนี้ซึ่งไม่มีประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคสมควรที่จะจัดว่าเป็นคดีผู้บริโภคภายใต้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคหรือไม่ หรือสมควรนำไปไว้ภายใต้บังคับ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง สำหรับปัญหานี้เห็นว่า คดีที่ฟ้องบังคับชำระหนี้ที่ไม่มีประเด็นเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิผู้บริโภค ไม่ควรถูกจัดว่าเป็นคดีผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติดังกล่าว แต่ควรจะเป็นคดีแพ่งที่ต้องไปดำเนินการตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวควรมีการแก้ไขคำนิยามตามมาตรา 3 (1) ให้มีความชัดเจน โดยพิจารณาจากสถานะหรือความสัมพันธ์ระหว่างคู่ความซึ่งฝ่ายหนึ่งเป็นผู้บริ โภค และอีกฝ่ายเป็นผู้ประกอบธุรกิจและข้อหาหรือประเด็นปัญหาที่พิพาทนั้นต้องเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิของผู้บริ โภคเท่านั้น

2. ปัญหาเกี่ยวกับเขตอำนาจ

ศาลในการพิจารณาคดีผู้บริ โภค เห็นว่าควรแก้ไขเพิ่มเติม จากเดิมมาตรา 17 บัญญัติว่า “ในกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจจะฟ้องผู้บริ โภคเป็นคดีผู้บริ โภคและผู้ประกอบธุรกิจมีสิทธิเสนอคำฟ้องต่อศาลที่ผู้บริ โภคมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลหรือต่อศาลอื่นได้ด้วย ให้ผู้ประกอบธุรกิจเสนอคำฟ้องต่อศาลที่ผู้บริ โภคมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลได้เพียงแห่งเดียว” แก้ไขเป็น “ในคดีระหว่างผู้ประกอบธุรกิจกับผู้บริ โภค ให้ผู้บริ โภคเป็นผู้เลือกที่จะดำเนินคดีที่ศาลไหนไม่ว่าจะเป็นศาลที่มูลคดีเกิดหรือศาลที่ผู้บริ โภคมีภูมิลำเนา”

3. ปัญหาเกี่ยวกับระบบการ

ค้นหาความจริงในคดีผู้บริ โภค เห็นควรว่าศาลต้องมีบทบาทในการค้นหาความจริงแบบเชิงรุกโดยใช้ระบบไต่สวนอย่างจริงจังตามที่กฎหมายบัญญัติและให้อำนาจไว้ แนวทางในการแก้ไขปัญหาคือ ต้องบัญญัติไว้โดยชัดเจนว่าให้ใช้ระบบไต่สวน เพื่อคุ้มครองผู้บริ โภคให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์หรือวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ. 2551 อย่างแท้จริง เนื่องจากระบบการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมในปัจจุบันมีทั้งที่อยู่บนพื้นฐานของระบบกล่าวหาและระบบไต่สวน แม้กระบวนการพิจารณาคดีผู้บริ โภคจะอยู่บนพื้นฐานของระบบไต่สวน แต่ก็ยังนำระบบกล่าวหาไปด้วยไม่ได้ บัญญัติไว้ชัดเจนเป็นกฎหมาย จึงสมควรบัญญัติไว้ให้เป็นระบบจะได้ไม่ให้เกิดความสับสนในระบบการพิจารณาคดีของผู้พิพากษา นอกจากนี้ ก็ควรมีการจัดทำคู่มือของศาลในการปฏิบัติหน้าที่ในระบบไต่สวน (โดยเฉพาะการพิจารณาคดีผู้บริ โภค) เพื่อจะได้ปฏิบัติงานไปในทิศทางเดียวกัน

4. ปัญหาเรื่องการ

ใช้ดุลพินิจของศาลในการกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษ เห็นควรว่า แม้กฎหมายจะกำหนดให้อำนาจศาลใช้ดุลพินิจในการลงโทษเชิงลงโทษได้ บางอย่างกรอบที่ไว้ก็ยังไม่ครอบคลุมถึงความเสียหายที่ผู้บริ โภคได้รับความเสียหายจริง ฉะนั้นบทลงโทษต่าง ๆ ได้ใช้เฉพาะกรณีค่าเสียหายในเชิงลงโทษเท่านั้น แต่ให้เป็นดุลพินิจของศาลในการกำหนดโทษไม่ต้องมีเพดานขั้นสูง เพราะศาลอาจไม่รู้ข้อเท็จจริงและความเสียหายที่เกิดขึ้นอาจสูงกว่าอัตราโทษสูงสุด กฎหมายควรเปิดโอกาสให้ศาลใช้ดุลพินิจอิสระและควรให้อยู่ในดุลพินิจของศาลที่จะพิจารณา โดยพิจารณาจากพฤติการณ์และความรุนแรงที่เกิดขึ้นแต่ละคดีว่ามีผลเสียหายต่อผู้บริ โภคมากน้อยเพียงใด

5. ปัญหา

การฟ้องคดีแบบกลุ่ม เห็นว่าควรมีการจัดตั้งแผนกคดีเกี่ยวกับการฟ้องคดีแบบกลุ่มขึ้นเพื่อพิจารณาพิพากษาคดีที่มีการดำเนินคดีแบบกลุ่ม ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินคดีแบบกลุ่มมีประสิทธิภาพและมีความเที่ยงธรรมมากยิ่งขึ้น และควรสร้างผู้พิพากษารุ่นใหม่ให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการดำเนินคดีแบบกลุ่มขึ้นเป็นการและให้ผู้พิพากษามีความเชี่ยวชาญเป็นการเฉพาะและควรจัดหลักสูตรอบรมในการปฏิบัติ

หน้าที่ให้แก่ผู้พิพากษา และควรมีนิติกรหรือเจ้าหน้าที่ศาลที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินคดีแบบกลุ่มไว้ประจำศาลเพื่อเตรียมพร้อมที่จะให้ความรู้กับประชาชนทั่วไปและเพื่อสร้างความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ นอกจากนี้ควรมีการจัดตั้งแผนกการดำเนินคดีแบบกลุ่มขึ้นในศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาด้วย แต่คำพิพากษาคดีแบบกลุ่มไม่ควรถูกจำกัดให้เป็นที่สุดที่ชั้นศาลอุทธรณ์ตามหลักการของการพิจารณาคดี ผู้บริโภคที่ให้อธิบายว่าคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาแผนกคดีผู้บริโภคให้เป็นที่สุด ด้วยเหตุว่าการดำเนินคดีแบบกลุ่มจะมีผลกระทบกับจำเลยซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจในการจ่ายเงินชดเชยค่าเสียหายเป็นจำนวนมาก ดังนั้น จึงควรให้ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาแผนกคดีแบบกลุ่มเป็นผู้ทบทวนการพิจารณาพิพากษาคดีแบบกลุ่มของศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์อีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้การวินิจฉัยชี้ขาดคดีเป็นไปอย่างถูกต้องและเป็นธรรมกับทั้งฝ่ายผู้ประกอบการธุรกิจและฝ่ายผู้บริโภค

เอกสารอ้างอิง

หนังสือ

จักรกฤษณ์ กาญจนสุนัย. การจำกัดสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลโดยกฎหมาย.

กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., 2524.

จิรนิติ หะวานนท์. คำอธิบายวิชากฎหมายปกครอง. กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติ

บัณฑิตยสภา, 2550.

ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนสานต์. สรุปผลสัมมนากฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค กฎหมาย กำหนดราคาสินค้าและเองกัน

การผูกขาด. กรุงเทพมหานคร: สมาคมทนายความแห่งประเทศไทย, 2522.

ชาญณรงค์ ปราณีจิตต์. คำอธิบายพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551. กรุงเทพมหานคร: ม.

ป.ท., ม.ป.ป.

ไชยยศ เหมะรัชตะ. กฎหมายว่าด้วยสัญญา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2546.

ดารافر ธีระวัฒน์. กฎหมายสัญญาสถานะใหม่ของสัญญาปัจจุบันและปัญหาข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.

ทวี ตะเวทีกุล. ลัทธิเศรษฐกิจ. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., ม.ป.ป.

ทัศนีย์ อังสนานนท์. การดำเนินคดีแบบกลุ่ม (Class Action). กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่าย

ตุลาการศาลยุติธรรม, 2550.

ธานีศ เกศวพิทักษ์. คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท.,

ม.ป.ป.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. กฎหมายมหาชน เล่ม 3: ที่มาและนิติวิธี. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., 2538.

ไพโรจน์ วายุภาพ. คำอธิบายกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค. กรุงเทพมหานคร: บริษัทกรุงสยาม พับลิชชิ่ง จำกัด

, 2559.

ภูริชญา วัฒนรุ่ง. **ปรัชญาและพัฒนากฎหมายมหาชน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2544.

รองพล เจริญพันธ์. **นิติปรัชญา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2524.

วรพจน์ วิสสุตพิชญ์. **สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540**. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., 2543.

วินัย หนูโต. **คำอธิบายกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคทฤษฎี : ปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุตรไพศาล, 2551.

ศักดิ์ดา ธนิตกุล. **กฎหมายความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2553.

สำนักกระบวนวิธีพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม. **การจัดการความขัดแย้งกับการไต่ถามข้อพิพาท : ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการไต่ถามข้อพิพาท**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธนาพลส, 2550.

สุขุม ศุภนิคย์. **คำอธิบายกฎหมายเกี่ยวกับการโฆษณา**. กรุงเทพมหานคร: 2550.

บทความ

บรรเจิด สิงคะเนติ. “หลักการแสวงหาข้อเท็จจริงโดยศาล.” **วารสารนิติศาสตร์** 2, 32 (มิถุนายน 2545): 319-322.

รายงานการวิจัย

วาสนา หงส์เจริญ. “การดำเนินคดีผู้บริโภคในศาลยุติธรรม; ศึกษาเฉพาะเรื่อง การพิจารณาพิพากษา.”

งานวิจัยหลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง, วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม, 2551.

สุขุม ศุภนิคย์. **รายงานการวิจัยเรื่อง กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., 2430.

เอกสารอื่น ๆ

ทักษิณ อังสนานันท์. **การดำเนินคดีแบบกลุ่ม** [Online], Available URL:

<http://www.elip.coj.go.th/Ebook/data/...72551-23.pdf>, 2013 (ธันวาคม, 5).

_____. **การดำเนินคดีแบบกลุ่ม (Class Action), การอบรมหลักสูตรผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น รุ่นที่ 6, สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม**, 2551.

ปกรณ นิลประพันธ์. **การพัฒนามาตรการคุ้มครองผู้บริโภค** [Online]. Available URL: www.lawreform.go.th. 2016 (มกราคม, 15).